

Na de verzorging gaat het rechtsaf het dorp in. Einde Sint-Annen het fietspad op en fietspad helemaal volgen tot in Ten Boer. In Ten Boer steeds rechtdoor. Bij de stoplichten, rechtdoor de brug over. Op T-splitsing links en de weg blijven volgen tot Woltersum. In Woltersum eerste weg rechts, dan links. Je loopt nu naar de voorkant van de kerk. Op T-splising nu rechts. Bij het water (Lustigemaar) rechts richting het Eemskanaal. Bij het kanaal links en dan weer eerste rechts. Aan het water(Lustige maar) staan een aantal zogenaamde Fivelhuisjes.

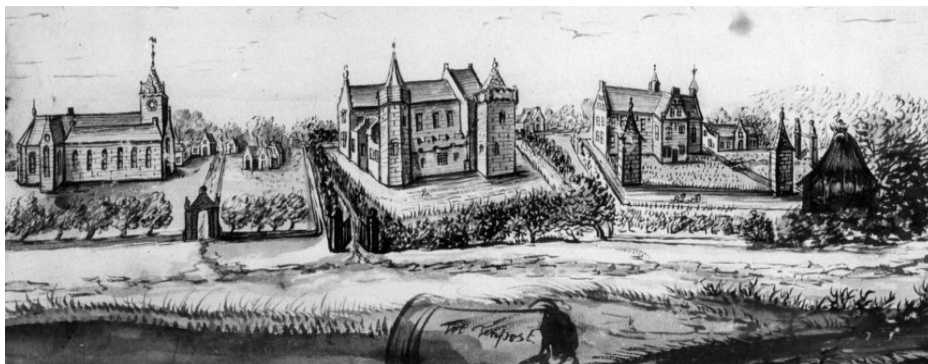
Reconstructie van de Fiveloop aan de hand van Fivelhuisjes. Niet alleen het landschap en de bodemkundige opbouw van het gebied kunnen informatie verschaffen over de oude Fivelloop; ook bepaalde huisjes met een typische bouwstijl die in dat gebied voorkomen, kunnen in dat opzicht aanwijzingen leveren. De bedoelde huisjes hebben een uitbouw, waarvan de voormuur blind is en de schuine zijgevels een venster hebben. Van de oudste huisjes is de uitbouw geheel uit één steensoort opgetrokken; de jongere hebben een viertal pilaarachtige steunders.

Bron: <http://edepot.wur.nl/110267>

De weg die we nu lopen volgen tot aan T-splitsing. Hier ligt links Wittewierum. De weg oversteken en fietspad links. Na de eerste boerdrij en voor eerste woonhuis rechts. Je gaat nu naar het terrien van het voormalige klooster Bloemhof.

Ronde 3 De 100 mijl van Sint Annen

Het klooster Bloemhof, met de Latijnse naam Floridus Hortus, was een klooster in Wittewierum in de huidige Nederlandse provincie Groningen. Het werd gesticht in 1213 en behoorde tot de orde van de premonstratenzers. Het klooster lag op en rond een wierde aan de rechteroever van de Fivel. Het klooster zou een omvang van 5 hectare hebben gehad. In het klooster werd de Kroniek van Bloemhof geschreven, die de vroege geschiedenis van het klooster beschrijft. Deze kroniek is opgetekend door de vroegste abten Emo en Menko en een onbekende 'continuator'. Twee manuscripten van de kroniek (een Groningse en een Friese) zijn in het bezit van de Universiteitsbibliotheek Groningen.

Bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Klooster_Bloemhof

Hiervoor is Emo dus helemaal naar Rome gelopen om het in eigendom te krijgen. We gaan hier links voor de kerk langs. Na de stenenpicknick tafel loop je over de stapstenen die de reis van Emo naar Rome laten zien.

Na de stapstenen pad blijven volgen. Eind pad is links een hek. Hier linksaf. Na 50 meter een kruising. Hier rechtdoor. Na ongeveer een kilometer rechts over fietspad (wat het ooit, let op zeer slecht wegdek). We lopen nu richting Ten Post. Vlak voor het dorp begint een rechts een “bosje”. Door dit bosje loopt een schelpenpad. Dit schelpenpad volgen tot het einde. Hier dan rechts. Na enige tijd schelpenpad naar links. Na boerderij recht en direct voor huisje links. Dit schelpenpad brengt ons naar Winneweer. In het dorp direct links en over de brug (Muderdraai) weer links. Je hebt nu weer een paar honderd meter Stadsweg gelopen. De eeuwenoude weg van Groningen naar Emden. Je loopt nu in het deel van Winneweer dat Muda heet.

Muda is een buurtschap in de gemeente Loppersum in de provincie Groningen. Tegenwoordig wordt het gerekend te behoren bij Winneweer. De naam betekent mond (van een rivier). Het is dan ook gelegen op de plek waar de oorspronkelijke Fivel uitmondde in de Delf, het huidige Damsterdiep. In het dorp ligt over het Damsterdiep de Muderdraai of Mudesterdraai. Dit is de plek waar de aloude Stadsweg van de linkeroever overgaat naar de rechter. Op de plek waar nu de boerderij Mudaheert staat stond ooit een blokhuis, een versterkte plaats van de stad Groningen. Deze is in 1501 veroverd en verwoest door troepen van graaf Edzard van Oost-Friesland, die onder het bevel stonden van Sibbo Haykens, de drost van Vesting Leerort. Volgens de overlevering lieten ze een houten karnton getrokken door zes paarden aanrukken vanuit Wittewierum. De commandant van het blokhuis Johan Hoetfilter ('Jan de Hoedemaker') dacht dat het een zwaar kanon was en gaf zich over, waarop Hugo von Leisnig optrok naar de stad Groningen.

Bron: [https://nl.wikipedia.org/wiki/Muda_\(Loppersum\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Muda_(Loppersum))

Ronde 3 De 100 mijl van Sint Annen

Na de brug (Muderdraai) eerste rechts (Delleweg). Nu is het even oppassen. We moeten nu de eerste links. Weer de Stadsweg op. De grasversie slingerden door het landschap langs de voormalige loop van de Fivel.

De Stadsweg is de oorspronkelijke weg tussen de stad Groningen en de stad Emden in Oost-Friesland. Hoe oud de Stadsweg is, is niet bekend. Sommige auteurs brengen de Stadsweg in verband met een oudere Koning Radbouds- of Konrebbersweg, die op enkele zeventiende-eeuwse kaarten is afgebeeld. Dit is echter niet gebaseerd op historische bronnen. Wel zijn er sagen, opgetekend in de negentiende eeuw, die beweren dat de Friese koning Radboud (ov. 719) ooit met zijn strijdros van De Knock naar Oterdum zou zijn gesprongen.

Bron: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Stadsweg>

De Stadsweg is vanaf Delleweg tot aan Pierewietshoukje nog in de oorspronkelijke staat. Het is een mooi pad om te wandelen. Halverwege het pad lag de borg Tammingahuizen. De grachten van de borg zijn te bezichtigen. De eerste vermelding van de naam Tammingahuizen stamt uit 1447 wanneer er sprake is van Tyarck to Tammyngehusen. Uit de eerstvolgende eeuw is over Tammingahuizen niets overgeleverd al wordt een lid van de invloedrijke Groningse familie Clant, Egbert Clant, in verband gebracht met Tammingahuizen. In 1995 werd het borgterrein in zijn oude staat hersteld door Staatsbosbeheer. Toen zijn de beide “dampalen” geplaatst. De tekening van Tammingahuizen is ter plekke door de Historische Vereniging van Ten Post op initiatief van Dorpsbelangen Ten Post geplaatst.

Bron: <http://hvtpplekken.blogspot.nl/2013/05/pierewietshoukje.html>

*De **Fivel** is een voormalige rivier in de provincie Groningen, die uitmondde in de Fivelboezem, een inham van de Waddenzee.. De westelijke oever werd oorspronkelijk begrensd door de wierdenrij van Hemert, Westerwijtwerd, Middelstum, Toornwerd, Kantens, Rottum, Helwerd en Usquert. De riviermonding is in de middeleeuwen verland. Delen van de rivierloop zijn te herkennen in huidige watergangen. De rivier gaf zijn naam aan het middeleeuwse landschap Fivelingo, dat in de achtste eeuw voor het eerst wordt genoemd. De naam Fivel betekent ‘de reusachtige’ of ‘de verschrikkelijke’. In Oudengelse teksten als Beowulf en Widsith komen uitdrukkingen voor als fifel ('reus'), fifelcyn ('geslacht van monsters') en fifel-streám ('de verschrikkelijke stroom, de oceaan').*

Bron: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Fivel>

Einde Stadsweg links en volgende splitsing rechts. Hier staat de verzorgingkist. Je bent nu in Kroddeburen. De verzorgingkist staat bij B&B Kroddeburen. Het hek kan open, over het grasveld loop je nu naar de B&B. Kist zal in het zicht staan op het terras.

Ronde 3 De 100 mijl van Sint Annen

In de kist zit een stempel van Abt Emo. Voor elke deelnemers is er een. Meenemen om te bewijzen dat je in Kroddeburen bent geweest!

Krödeburen is bekend van zijn Kaak, een schandpaal een houten paal met ringen waar het uitvoer van straffen plaats vond, en de juridische strijd tegen Lucas Hamming die hem in 1769 om liet zagen. Hij woonde op het buitenhuis Oostbroek en de kaak stond als het ware in zijn voortuin. Een Kaak was een schandpaal waar misdadigers ten toon werden gesteld. Het was waarschijnlijk ook een executieplaats. De hoogte bij de hoek in de Stadsweg, die mogelijk ooit een wierde was, wordt wel Galgenberg genoemd. Hier werden in 1999 bij een verbouwing onder de kamervloer menselijke skeletten en het geraamte van een dier gevonden. Mogelijk hier begraven na een executie. De hoofden van de 2 menselijke skeletten ontbraken. Uit onderzoek bleek dat het om 2 jongemannen ging, van zo'n

350 jaar geleden.

Bron: <http://hvtpstreken.blogspot.nl/2013/05/kroddeburen.html>

Kroddeburen, skeletten en vindplaats

Na de verzoring ga je links. Bij volgende splitsing rechtdoor. Na paar honder meter krijg je aan je linker hand boerderij “De Graslanden” en aan je rechterhand het restant van een oude wierde.

Solidus en Sestertius

Boerderij 'De Graslanden' aan de Stadsweg tussen Kröddeburen, Ten Post en Oosterdijkshorn. De boerderij ligt aan een ronding in de weg die om een restant van een oude wierde loopt. Bij deze wierde

Ronde 3 De 100 mijl van Sint Annen

zijn in 1975 twee gouden munten gevonden: een Friese naslag van een gouden Solidus uit de 9e eeuw van Lodewijk de Vrome. Toen werd dit gebied dus al bewoond. Maar de wierde is nog ouder: er werd ook een Sestertius van Marcus Aurelius gevonden. De boerderij wordt in de archieven voor het eerst genoemd bij een boedelscheiding in 1763. Daarvoor was de boerderij van Jacob Wypkes: hij was als eigengeerfde boer lid van de landdag, ook was hij schepper en ouderling.

Bron: <http://groningeninbeeld.rtvnoord.nl/index.asp?id=9639>

Een kilometer na boerderij “De Graslanden” komt je in Oosterdijkshorn. Over de brug direct rechts. Je loopt nu op de Wolddijk.

Oosterdijkshorn is genoemd naar de bijna haakse bocht die de Wolddijk hier maakt. Horn of hörn is het Groningse woord voor hoek. Ook 10 km westelijk maakt de Wolddijk zo'n bocht; hier ligt Westerdijkshorn. De Wolddijk is een vroeg-middeleeuwse dijk die om het lage gebied ten noorden van de stad Groningen is gelegd. Dit gebied, dat wel wordt aangeduid met het Centrale Woldgebied, omvatte de schepperijen Innersdijk in Hunsingo en Vierendeel in Fivelingo. De aanleg van de dijk werd nodig toen het veen in het Woldgebied werd ontgonnen en het maaiveld zo'n 3 meter zakte. Als gevolg daarvan stroomde water van het hoger gelegen gebied ten noorden en het westen (het Hogeland) het gebied in. Volgens het verhaal is de dijk aangelegd door de heilige Walfridus.

Bron: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Wolddijk>

Op de Wolddijk de eerste links. Fiets/ voetpad door de weilanden met veeroosters. Op eerste kruispunt rechts, fietspad. Nu nog een kilometer naar Sint Annen. Daar even tijd voor rust, eten, drinken en opmaken voor de laatste ronde. Nog 29 kilometer heen en terug naar Bethlehem.